

Sociaal verantwoorde werkweken op Lagekosten- en High-techbedrijf

Bart Hutschemaekers, Michel de Haan, André van der Kamp

Het Lagekosten- en het High-techbedrijf streven naar een 50-urige werkweek. De arbeidstijden zijn hierdoor vergelijkbaar met andere sectoren, er is tijd voor sociale activiteiten en de arbeidskosten blijven laag. De bedrijven beperken de inzet van arbeid op verschillende manieren, waarbij de bedrijfsopzet een belangrijke rol speelt.

Totale arbeidsinzet

Het High-techbedrijf heeft gemiddeld 48.3 uur en het Lagekostenbedrijf 52 uur nodig om de bedrijfsvoering rond te zetten. Beide bedrijven streven op hun eigen manier naar een lage arbeidsinzet. Het High-techbedrijf heeft een hoog automatiseringsniveau met een Automatisch Melk Systeem (AMS) en drink- en krachtvoerautomaten voor de kalveren. Het Lagekostenbedrijf past veel weidegang toe, voorraadvoeding in de stalperiode en fokt weinig jongvee op. Op beide bedrijven komt de loonwerker regelmatig om op zowel het gras- en maïsland bijna alle werkzaamheden te doen. Hierdoor blijft de eigen mechanisatie en arbeid beperkt. Het High-techbedrijf produceert in 50 uur per week bijna 700.000 kg melk en het Lagekostenbedrijf 400.000 kg.

Verdeling arbeidsinzet

Door het gebruik van een AMS op het High-techbedrijf is de arbeidsinzet anders dan bij een traditionele melkstal zoals op het Lagekostenbedrijf. De grote verschillen in de arbeidsverdeling tussen beide bedrijven zitten voornamelijk in het melken,

voeren, jongvee en het bedrijfsbeheer. In figuur 1 is een overzicht te zien van de arbeidsverdeling over verschillende processen. Op het High-techbedrijf, waar gemiddeld 75 koeien aanwezig zijn, vragen activiteiten die verband houden met melken (ophalen van koeien, aansluiten van koeien met afwijkende uiers, reinigen en piepermeldingen) 12 % van de arbeidstijd. Het Lagekostenbedrijf, waar gemiddeld 48 koeien worden gemolken in een 2*5 zij-aan-zij melkstal, besteedt 41 % van de arbeidstijd aan melken (ophalen van koeien, melken en schoonmaken/voorbereiden van melkstal).

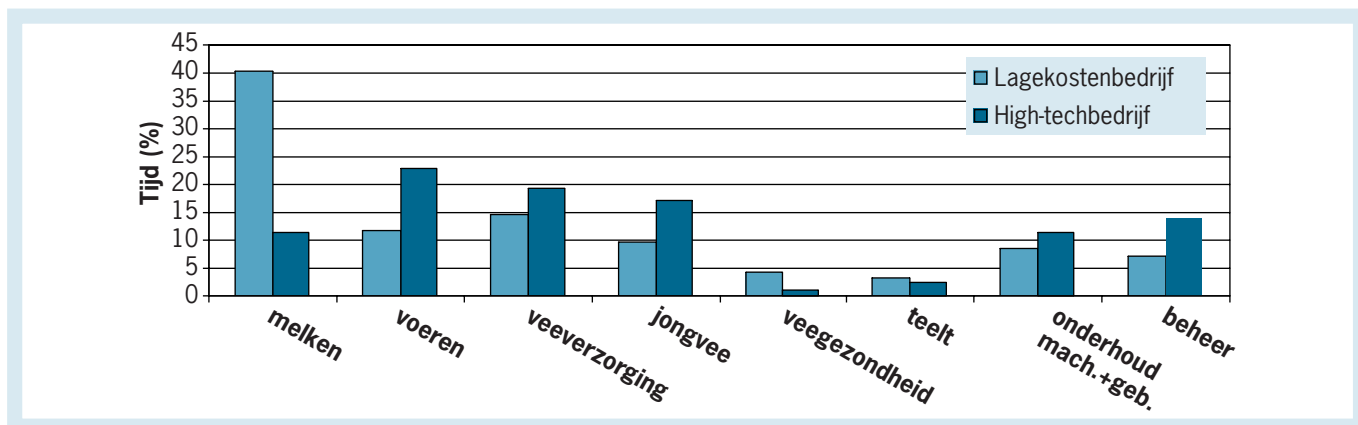
Het voeren kost op het Lagekostenbedrijf minder tijd. Dit komt doordat het vee op het Lagekostenbedrijf veel wordt geweid en er in de stalperiode voorraadvoeding plaatsvindt. Op het High-techbedrijf staat het vee altijd op stal en worden de dieren tweemaal daags gevoerd.

Dit heeft ook gevolgen voor de benodigde tijd voor het jongvee. Het Lagekostenbedrijf besteedt in de weideperiode minder tijd aan het jongvee. De jongveebezetting is met 5.5 stuks per 10 melkkoeien zeer laag, waardoor de verzorging van het jongvee weinig tijd vergt. Op het High-techbedrijf kost het algemene bedrijfsbeheer 14 % van de arbeidstijd en op het Lagekostenbedrijf 7 %.

Onder bedrijfsbeheer vallen de werkzaamheden bedrijfsadministratie, planning, management en oriëntatie. Het verschil ontstaat grotendeels doordat er op het High-techbedrijf door het gebruik van een AMS meer tijd nodig is voor bestudering en analyse van gegevens.

Dagindeling

De dagindeling van het High-techbedrijf wijkt sterk af van die op het Lagekostenbedrijf. De verschillen komen voornamelijk door het AMS. Doordat de koeien op het Lagekostenbedrijf

Figuur 1 Verdeling arbeidsinzet in % op het Lagekostenbedrijf en High-techbedrijf

tweemaal per dag worden gemolken op vaste tijden is de dagindeling redelijk vast. Dit komt overeen met de meeste praktijkbedrijven. Op het High-techbedrijf melkt het AMS de koeien waardoor er geen vaste melktijden zijn. In figuur 2 is een overzicht te zien van een gemiddelde dagindeling.

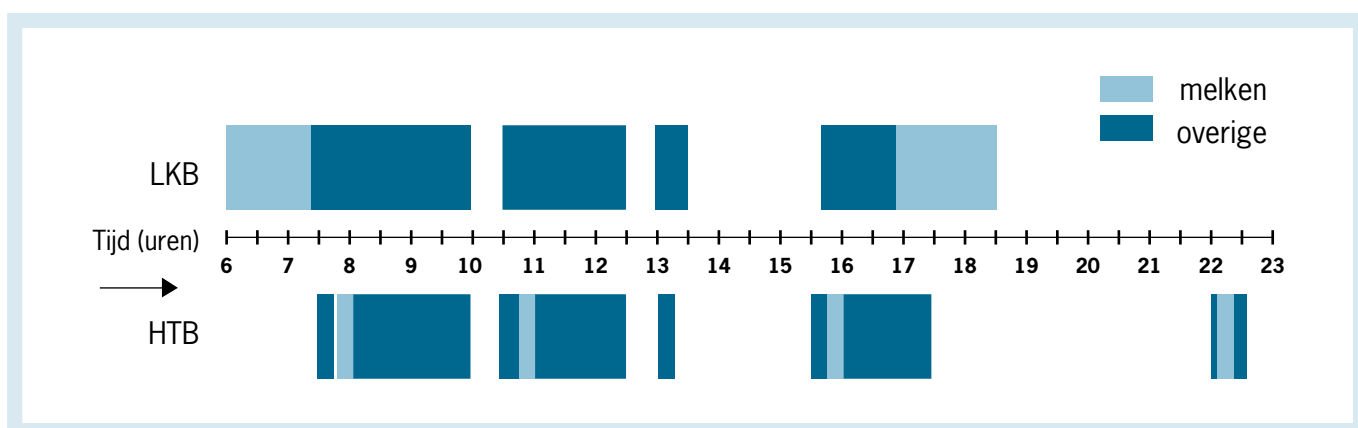
Het Lagekostenbedrijf begint 's morgens om zes uur met melken. Het melken inclusief voorbereiden en reinigen duurt ongeveer 1,25 uur per keer. Na het melken worden de koeien en het jongvee gevoerd en verzorgd. Het High-techbedrijf begint rond half acht 's morgens met uitdraaien en analyseren van attentielijsten. De koeien die, om wat voor reden dan ook, niet gemolken zijn worden opgehaald. Om 10.00 en 12.30 uur is er pauze op beide bedrijven.

Gedurende de dag zijn werkzaamheden zoals algemeen bedrijfsbeheer, teelt, onderhoud machines en werktuigen, verzorging jongvee en veegezondheid belangrijk. Op het High-techbedrijf is gedurende de dag een steeds herhalend patroon van activiteiten te zien. Hierbij komen de volgende werkzaamheden meerdere malen voor: uitdraaien van attentielijsten,

ophalen van koeien voor het AMS, aanschuiven van voer. 's Avonds om 22.00 uur maakt de bedrijfsboer van het High-techbedrijf een laatste ronde. Beide bedrijven kennen 's middags vaak een periode (van ongeveer 13.15 tot 15.45 uur) waarin vrije uren ontstaan. Door deze vrije uren zouden meer werkzaamheden zelf kunnen worden gedaan of het bedrijf kan worden uitgebreid. Bovendien ontstaat er meer tijd om aan het gezin of andere sociale bezigheden te besteden.

Arbeidsinzet praktisch bekeken

Veel automatisering en de inzet van loonwerk zorgen op het High-techbedrijf voor een lage arbeidsinzet. Door weinig jongvee aan te houden, voorraadvoeding en de inzet van loonwerker is er op het Lagekostenbedrijf een lage arbeidsinzet. Het is sterk afhankelijk van de situatie en het type ondernemer of de genoemde arbeidsbesparende maatregelen bij u passen. Arbeidsbesparing is moeilijk concreet in "meer winst" of "minder uitgaven" uit te drukken, maar leidt wel tot meer tijd voor sociale bezigheden, minder stress en biedt bovendien mogelijkheden voor bedrijfsvergroting.

Figuur 2 Gemiddelde dagindeling van het Lagekostenbedrijf (LKB) en het High-techbedrijf (HTB) in uren